

การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

THE DEVELOPMENT GUIDELINES OF KNOWLEDGE MANAGEMENT OF PRIVATE SCHOOLS
UNDER ROI-ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

วิศรุจ สารจุม* และ ธัชชัย จิตรนันท์

Wisarut Sarajoom* and Thatchai Chittranun

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000

Program in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University,

Mahasarakham 44000, Thailand

*Corresponding author: E-mail: wisaruj@outlook.com

รับบทความ 19 มีนาคม 2562 แก้ไขบทความ 24 มิถุนายน 2562 ตอรับบทความ 9 กรกฎาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการความรู้ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้ 3) พัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ซึ่งผ่านการพิจารณาความเหมาะสมโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ซึ่งผ่านการพิจารณาความเหมาะสมโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 31 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การบ่งชี้ประเด็นความรู้ มี 5 ตัวชี้วัด 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มี 4 ตัวชี้วัด 4) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ มี 5 ตัวชี้วัด 5) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 6) การบันทึกและจัดเก็บความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด และ 7) การนำความรู้สู่การปฏิบัติ มี 5 ตัวชี้วัด

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ สภาพปัจจุบันการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. แนวทางการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 31 ตัวชี้วัด และ 69 แนวทาง ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การบ่งชี้ประเด็นความรู้ มี 5 ตัวชี้วัด 13 แนวทาง องค์ประกอบที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 9 แนวทาง องค์ประกอบที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มี 4 ตัวชี้วัด 8 แนวทาง องค์ประกอบที่ 4 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ มี 5 ตัวชี้วัด 11 แนวทาง องค์ประกอบที่ 5 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 8 แนวทาง องค์ประกอบที่ 6 การบันทึกและจัดเก็บความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 10 แนวทาง และองค์ประกอบที่ 7 การนำความรู้สู่การปฏิบัติ มี 5 ตัวชี้วัด 10 แนวทาง

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการความรู้, การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) investigate the components and indicators of knowledge management, 2) examine current and desirable conditions of knowledge management, and 3) develop guidelines

of knowledge management of private schools under Roi-Et Primary Educational Service Area Office 3 (PESAO 3). The research was divided into two phases: The first phase was to examine components and indicators of knowledge management of private schools. The research instrument was a form of suitability assessment of indicators and components, which achieved the appropriate level of evaluation criteria, as determined by a panel of experts and thesis advisors. The session ended with the participants responding to a set of questionnaires for identifying current and desirable conditions of knowledge management of private schools under Roi-Et PESAO 3. The second phase was related to the development guidelines of knowledge management of private schools under Roi-Et PESAO 3. Research tools, obtained the appropriate level of evaluation criteria as determined by a panel of experts and thesis advisors, consisted of a form of interview and an assessment form to verify the suitability and feasibility of the developed guidelines. Descriptive statistics were employed including mean, percentage and Modified Priority Needs Index (PNI_{modified})

The findings were as follows:

1. The components of knowledge management of private schools comprised seven components 31 indicators: 1) Identification of Knowledge Subject with five indicators, 2) Knowledge Creation and Seeking with four indicators, 3) Systematic Knowledge Management with four indicators, 4) Knowledge Sharing with five indicators, 5) Knowledge Processing and Screening with four indicators, 6) Knowledge Recording and Storing with four indicators, and 7) Knowledge to Practice with five indicators.

2. The current conditions of knowledge management of private schools under Roi Et PESAO 3 as whole were at moderate level, whilst the desirable conditions as a whole were at a high level.

3. Knowledge management guidelines for private schools under Roi Et PESAO 3 consisted of seven components, 31 indicators and 69 guidelines as follows: 1) Identification of Knowledge Subject with five indicators and 13 guidelines, 2) Knowledge Creation and Seeking with four indicators and nine guidelines, 3) Systematic Knowledge Management with four indicators and eight guidelines, 4) Knowledge Sharing with five indicators and 11 guidelines, 5) Knowledge Processing and Screening with four indicators and eight guidelines, 6) Knowledge Recording and Storing with four indicators and ten guidelines, and 7) Knowledge to Practice with five indicators and ten guidelines.

Keywords: Knowledge Management Guidelines, Knowledge Management of Private Schools

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม จึงนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานเกี่ยวกับการศึกษาไว้ว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ความคิด ความประพฤติ เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคลเพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศที่ย่อมทำได้สะดวกราบรื่นได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว” (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559) ในภาพรวมของประเทศช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้บุคคลและสังคมปรับตัวตามไม่ทันส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลของการพัฒนาในหลายลักษณะ ปัจจุบันปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอและขาดความเป็นตัวของตัวเองของสังคมไทย อันเนื่องมาจากการขาดความสมดุลแห่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย เพราะถูกรอบงำจากภูมิปัญญาสากล การจัดการศึกษาในปัจจุบันมีเนื้อหาด้านภูมิปัญญาสากลมากกว่าภูมิปัญญาไทย ทำให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในระบบโรงเรียนน้อยลง คนไทยไม่สนใจศึกษาภูมิปัญญาไทย เป็นผลทำให้สังคมไทยต้องเผชิญกับวิกฤตทางปัญญา ซึ่งเห็นได้ชัดเจนคือพึ่งตนเองในการแก้ปัญหาไม่ได้ ต้องยอมรับว่าขณะนี้ภูมิปัญญาไทยมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในวงกว้าง (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2555)

การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้องค์กรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี จึงถือว่ามีสำคัญและจำเป็น ทุกองค์กรจะต้องสร้างเสริมความเข้มแข็ง ความสามัคคีให้เกิดขึ้นระหว่างบุคลากรทุกคน เพราะพลังแห่งความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันจะทำให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง ในสภาพสังคมปัจจุบัน การจัดการความรู้ (Knowledge Management) หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า

KM เป็นเครื่องมือในการบริหารองค์กร นั่นก็คือแนวทางการบริหารแนวทางการทำงานภายในองค์กรเพื่อทำให้เกิดการนิยามความรู้ขององค์กรขึ้น และทำการรวบรวม สร้าง และกระจายความรู้ขององค์กร ไปให้ทั่วทั้งองค์กรเพื่อให้เกิดการต่อยอดของความรู้ นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมถึงก่อให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ภายในองค์กรขึ้น คือ การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการสร้างภูมิปัญญาขององค์กรที่ตืออย่างหนึ่ง (คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559) การจัดการความรู้คือเครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ บรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน โดยใช้การจัดการความรู้เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในส่วนราชการซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ 1) ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาติญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้งจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม 2) ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม (คณะวารสารและสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559) การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้คนรู้จักหาความรู้ และนำความรู้มาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ การจัดการความรู้จำเป็นต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning) อยู่ตลอดเวลา เพราะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะทำให้เป็นคนที่มีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รู้ว่าควรทำอะไรไม่ควรทำอะไรในช่วงเวลาไหน รับรู้ถึงข้อดีข้อเสียจากการเลือกปฏิบัติในแนวทางใดทางหนึ่ง ซึ่งความสามารถต่าง ๆ เหล่านี้เองที่จะสะท้อนถึงคุณค่า (Value) ของตนเองในฐานะผู้ปฏิบัติงาน และช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการทำงานในตำแหน่งงานที่สูงขึ้นต่อไป (อารักษ์ ภูวิทย์พันธุ์, 2559)

การจัดการความรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีการทำความเข้าใจและมอบหมายนโยบายเรื่องการจัดการความรู้ให้สถานศึกษาเอกชนในสังกัดได้นำไปดำเนินการเพื่อพัฒนาองค์กร โดยให้ความสำคัญกับการให้ความรู้แก่ ผู้จัดการความรู้และคณะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาก่อนเป็นอันดับแรก สถานศึกษาควรได้มีการทำความเข้าใจในเรื่องของการจัดการความรู้ เรื่องคุณภาพการศึกษาการพัฒนาคุณภาพ การศึกษามาตรฐานการศึกษา และจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้องค์กรพร้อมในการจัดการศึกษาและเป็นแนวทางไปสู่การจัดการความรู้ในสถานศึกษาทั้งที่เป็นความรู้แบบชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และความรู้ฝังลึกในตัวตน (Tacit Knowledge) สถานศึกษาในสังกัดมีการดำเนินงานในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำในการจัดการความรู้ ด้านวัฒนธรรมการจัดการความรู้ ด้านเทคโนโลยีการจัดการความรู้ และด้านมาตรการการจัดการความรู้ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ในการดำเนินงานของสถานศึกษาที่นำการจัดการความรู้เข้ามาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษานั้น มาจากการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้และขาดความเข้าใจในการจัดการความรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการความรู้ของและพบข้อค้นพบที่สำคัญที่ว่า การจัดการความรู้ช่วยพัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาองค์กรได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังเช่นการศึกษาของ Wheeler (2003, pp. 2438 - A) ศึกษาเรื่อง Building a Learning Organization: A Native American Experience โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อสำรวจการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ใน ระบบการศึกษาแบบอเมริกัน โดยใช้แนวคิดของ Senge ผลการวิจัยพบว่า (1) ครูเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง (2) การนำวินัย 5 ประการไปใช้ ทำให้เกิดการพัฒนารับปรุงแผนของโรงเรียนเป็นอย่างมาก และ (3) การวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มุ่งไปที่ วินัย 5 ประการ ซึ่งครูจะให้ความร่วมมือและสามารถพัฒนาพันธกิจของโรงเรียนร่วมกันได้ โดยการศึกษาครั้งนี้ยังได้เสนอแนะว่า คุณค่าของรูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ จะเป็นพื้นฐานสำหรับสนับสนุนสถาบันการศึกษาให้มีความสมดุลต่อไป ดังนั้น บุคคลอื่น ๆ สามารถ นำผลของการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนการเรียนรู้ของครูและนักเรียนที่ประสบความสำเร็จมาใช้ให้เกิดผลสำเร็จต่อไปได้ และผลการศึกษาของ ปารีชาติ ปรียาโชติ (2558, หน้า 47 - 62) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการบริหารโรงเรียนเอกชน กรณีศึกษาโรงเรียนปรียาโชติ อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการบริหารโรงเรียนเอกชน กรณีศึกษาโรงเรียนปรียาโชติ อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาองค์กร ส่งผลให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาการบริหารงานอื่นให้ประสบผลสำเร็จ

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เพื่อจะได้ทราบถึงแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนว่ามีการบริหารจัดการและได้มีการจัดการความรู้หรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จะเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการความรู้ให้กับผู้บริหารองค์กร สถานศึกษา รวมถึงผู้ปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากร และการนำข้อมูลมาต่อยอดในการดำเนินการจัดการความรู้ การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ของสถานศึกษา หน่วยงาน และองค์กร เพื่อใช้เป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาไทยให้ได้มาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศผ่านการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

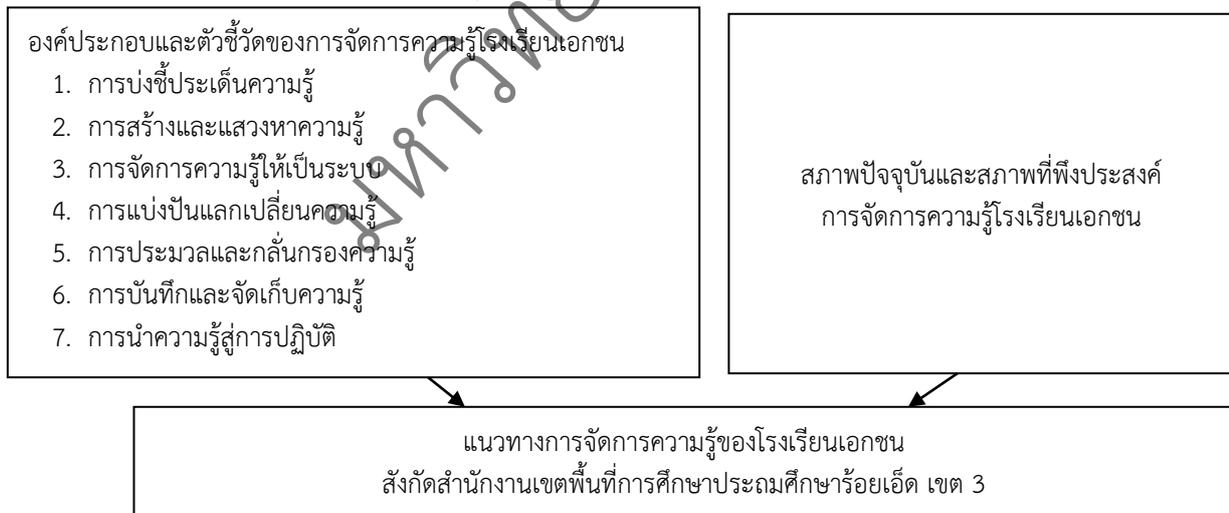
1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน
2. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ดำเนินการวิจัยภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการความรู้ของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2549, หน้า 54); ประมวล ศรีขวัญใจ (2550, หน้า 7); สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2553, หน้า 27 - 28); ศิริลักษณ์ เสงี่ยม (2555, หน้า 11 - 12); พวงพรรณ แสงนาโก (2559, หน้า 4) มาสังเคราะห์องค์ประกอบ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การบ่งชี้ประเด็นความรู้
2. การสร้างและแสวงหาความรู้
3. การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ
4. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้
5. การประมวลและกลั่นกรองความรู้
6. การบันทึกและจัดเก็บความรู้
7. การนำความรู้สู่การปฏิบัติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย สามารถสรุปได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน และศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และได้กำหนดน้ำหนักคะแนนตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

ให้ 5 คะแนน	หมายถึง	องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
ให้ 4 คะแนน	หมายถึง	องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดมีความเหมาะสมในระดับมาก
ให้ 3 คะแนน	หมายถึง	องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
ให้ 2 คะแนน	หมายถึง	องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดมีความเหมาะสมในระดับน้อย
ให้ 1 คะแนน	หมายถึง	องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อนำไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การจัดกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำกับข้อมูล โดยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบประเมินที่ได้รับกลับคืนมาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการจัดเรียงแบบประเมินให้พร้อมสำหรับนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์
2. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลผลการตอบแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลคะแนนประเมินตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 124)

ค่าเฉลี่ย

4.51 – 5.00	หมายถึง	องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

หลังจากที่ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน จนได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดแล้ว ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้มาใช้เป็นข้อคำถามของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 และดำเนินการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ปีการศึกษา 2560 จำนวนโรงเรียน 24 โรง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และ ครู จำนวน 424 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 448 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2560 จำนวนโรงเรียน 24 โรง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และ ครู จำนวน 182 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 206 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณตามสูตรของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม 2 ชุด คือ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการจัดการ ความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 และ 2) แบบสอบถามสภาพที่ พึ่งประสงค์ของการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดย แบบสอบถามทั้ง 2 ชุด มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด และได้กำหนดน้ำหนักคะแนนตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

ให้ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนอยู่ในระดับมากที่สุด

ให้ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนอยู่ในระดับมาก

ให้ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนอยู่ในระดับปานกลาง

ให้ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนอยู่ในระดับน้อย

ให้ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ระหว่าง 0.60 – 1.00 ทุกข้อ ผลการทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มทดลองซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผลการตรวจสอบคุณภาพ พบว่า

1. แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) 0.331 – 0.861 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (∞)

เท่ากับ 0.911

2. แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) 0.326 – 0.642 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

(∞) เท่ากับ 0.903

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและจัดส่งทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งสิ้น 182 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.35

การจัดกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำกับข้อมูล โดยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจาก กลุ่มตัวอย่าง ทำการจัดเรียงแบบสอบถามให้พร้อมสำหรับนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 124) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย

4.51 – 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้อยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 และได้ทราบผลของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการความรู้จากโรงเรียนต้นแบบ 2 โรงเรียน และได้นำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 วิธีดำเนินการในระยะที่ 2 มีรายละเอียด ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 2 ดำเนินการศึกษาโดยศึกษาวิธีการจัดการความรู้ที่ดีจากโรงเรียนต้นแบบที่มีการปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practices) จำนวน 2 โรงเรียน ทำการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน และการประเมินแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. การศึกษาวิธีการจัดการความรู้ที่ดีจากโรงเรียนต้นแบบ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดการความรู้ โรงเรียนต้นแบบแห่งที่ 1 จำนวน 3 คน และโรงเรียนต้นแบบแห่งที่ 2 จำนวน 4 คน รวม 7 คน

2. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ คือ แบบสัมภาษณ์
2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 แบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และได้กำหนดน้ำหนักคะแนนตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

- ให้ 5 คะแนน หมายถึง แนวทางการจัดการความรู้ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
- ให้ 4 คะแนน หมายถึง แนวทางการจัดการความรู้ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก
- ให้ 3 คะแนน หมายถึง แนวทางการจัดการความรู้ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง
- ให้ 2 คะแนน หมายถึง แนวทางการจัดการความรู้ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย
- ให้ 1 คะแนน หมายถึง แนวทางการจัดการความรู้ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบและการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

การจัดกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำกับข้อมูล โดยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบประเมินที่ได้รับกลับคืนมา ทำการจัดเรียงแบบประเมินให้พร้อมสำหรับนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์
2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดหลักเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 124) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย

4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยการสรุปประเด็นและนำไปใช้
2. การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินแนวทาง โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 31 ตัวชี้วัด มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 การบ่งชี้ประเด็นความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการสำรวจหรือรวบรวมประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาการปฏิบัติงานในปัจจุบัน 2) มีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา 3) มีการวิเคราะห์ส่วนที่ได้รับผลกระทบของปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการพัฒนาที่อาจเกิดขึ้น เพื่อกำหนดกรอบของการปฏิบัติ 4) มีการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนด Best Practice และกลุ่มเป้าหมาย ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการปฏิบัติงาน 5) มีการกำหนดวิธีการจัดเก็บและการนำองค์ความรู้ไปใช้

1.2 องค์ประกอบที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการวางแผน กำหนดเป้าหมายและประเด็นสำคัญในการสร้างและแสวงหาความรู้ 2) มีการดำเนินการสร้างและแสวงหาความรู้ตามแผน 3) มีการตรวจสอบผลการสร้างและแสวงหาความรู้ 4) มีการสะท้อนผลการสร้างและแสวงหาความรู้

1.3 องค์ประกอบที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน 2) มีการจัดเตรียมสถานที่สำหรับปฏิบัติกิจกรรม 3) มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการปฏิบัติกิจกรรม 4) มีการจัดเตรียมงบประมาณสำหรับการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเพียงพอและเหมาะสม

1.4 องค์ประกอบที่ 4 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้ปฏิบัติหน้าที่คุณอำนวย ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ตัวชี้วัดที่ 2) ผู้ปฏิบัติหน้าที่คุณกิจ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม 3) ผู้ปฏิบัติหน้าที่คุณลิขิต ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม 4) คุณกิจที่เป็น Best Practice ให้ความรู้อย่างชัดเจนและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ 5) การดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามประเด็นที่กำหนดบรรลุผลตามเป้าหมาย

1.5 องค์ประกอบที่ 5 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการสรุปประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา 2) มีการสรุปวิธีแก้ไขปัญหาหรือวิธีการพัฒนาการปฏิบัติงาน 3) องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการปฏิบัติงานได้ 4) องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปใช้ต่อยอดความรู้ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรได้

1.6 องค์ประกอบที่ 6 การบันทึกและจัดเก็บความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการจัดหมวดหมู่ องค์ความรู้อย่างเป็นระบบ 2) มีการบันทึกข้อมูลองค์ความรู้อย่างครบถ้วน 3) มีระบบสืบค้นและรายงานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ง่ายและสะดวกต่อการใช้ 4) มีการยกย่องเชิดชูผู้นำแนวคิด (Best Practice) เพื่อเป็นเกียรติประวัติและความภาคภูมิใจ

1.7 องค์ประกอบที่ 7 การนำความรู้สู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการตรวจสอบและติดตามผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาโดยใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้ 2) มีการร่วมอภิปรายผลการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาการปฏิบัติงาน 3) มีการต่อยอดการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาการปฏิบัติงานไปอย่างต่อเนื่อง 4) มีการประเมินผลที่เกิดจากการนำความรู้สู่การปฏิบัติ 5) มีการจัดเก็บข้อมูลการนำความรู้สู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ

ผลการประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรกได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ องค์ประกอบที่ 6 การบันทึกและจัดเก็บความรู้ และองค์ประกอบที่ 1 การบ่งชี้ประเด็นความรู้

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3

สภาพปัจจุบันการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรกได้ ดังนี้ ด้านการบันทึกและจัดเก็บความรู้ ($\bar{X} = 3.22$) ด้านการนำความรู้สู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.13$) และด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ($\bar{X} = 3.02$) สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นราย

ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรก ได้ดังนี้ ด้านการบันทึกและจัดเก็บความรู้ ($\bar{X} = 4.55$) ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ($\bar{X} = 4.35$) และด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ($\bar{X} = 4.30$)

3. ผลการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3

แนวทางการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 31 ตัวชี้วัด และ 69 แนวทาง คือ องค์ประกอบที่ 1 การบ่งชี้ประเด็นความรู้ มี 5 ตัวชี้วัด 13 แนวทาง องค์ประกอบที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 9 แนวทาง องค์ประกอบที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มี 4 ตัวชี้วัด 8 แนวทาง องค์ประกอบที่ 4 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ มี 5 ตัวชี้วัด 11 แนวทาง องค์ประกอบที่ 5 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 8 แนวทาง องค์ประกอบที่ 6 การบันทึกและจัดเก็บความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 10 แนวทาง และองค์ประกอบที่ 7 การนำความรู้สู่การปฏิบัติ มี 5 ตัวชี้วัด 10 แนวทาง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่เป็นข้อค้นพบสามารถนำสู่การอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 31 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การบ่งชี้ประเด็นความรู้ 5 ตัวชี้วัด 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 4 ตัวชี้วัด 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4 ตัวชี้วัด 4) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ 5 ตัวชี้วัด 5) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 4 ตัวชี้วัด 6) การบันทึกและจัดเก็บความรู้ 4 ตัวชี้วัด 7) การนำความรู้สู่การปฏิบัติ 5 ตัวชี้วัด ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ สอดคล้องกับ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2549, หน้า 54) ที่ได้พัฒนาขั้นตอนของการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การค้นหาความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้ และผลการประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมยังมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน ที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ มีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยในขั้นตอนต่อไป

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และมีสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 มีการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ไม่มากนักและมีความต้องการให้เกิดการพัฒนาด้านการจัดการความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมชัย วรรณสาร (2556) ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ซึ่งผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่า สภาพการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับน้อย และต้องการให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ให้เป็นระบบโดยผ่านการมีส่วนร่วมของครูและการสนับสนุนของผู้บริหาร

3. ผลการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3

แนวทางการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 31 ตัวชี้วัด และ 69 แนวทาง สามารถนำสู่การอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบ่งชี้ประเด็นความรู้ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1.1 มีการสำรวจหรือรวบรวมประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาการปฏิบัติงานในปัจจุบัน โดยวางแผนงานด้านการจัดการความรู้ ทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการจัดการความรู้ในทุกกลุ่มงาน กำหนดระยะเวลาการสำรวจหรือรวบรวมประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาการปฏิบัติงาน ตัวชี้วัดที่ 1.2 มีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา โดยนำโจทย์ที่เป็นประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนามาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาตัวชี้วัดที่ 1.3 มีการวิเคราะห์ส่วนที่ได้รับผลกระทบของปัญหาหรือสิ่งที่

ต้องการพัฒนาที่อาจเกิดขึ้น เพื่อกำหนดกรอบของการปฏิบัติ โดยบันทึกส่วนที่ได้รับผลกระทบ และพิจารณาความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนา เพื่อกำหนดกรอบ/ขอบเขตของการปฏิบัติ ตัวชี้วัดที่ 1.4 มีการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนด Best Practice และกลุ่มเป้าหมาย ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการปฏิบัติงาน โดยวิเคราะห์แหล่งข้อมูลที่จะให้คำตอบ แล้วกำหนดกลุ่มเป้าหมายของการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการปฏิบัติงาน ตัวชี้วัดที่ 1.5 มีการกำหนดวิธีการจัดเก็บและการนำองค์ความรู้ไปใช้ โดยกำหนดวิธีการ/ขั้นตอนการเข้าถึง Tacit Knowledge กำหนดวิธีการจัดเก็บข้อมูลที่สะดวกต่อการค้นหาและการนำไปใช้ และกำหนดลักษณะหรือแนวทางการนำข้อมูลไปใช้ เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดและแนวทางการปฏิบัติขององค์ประกอบที่ 1 การบ่งชี้ประเด็นความรู้ พบว่า เป็นการกำหนดโจทย์ที่ต้องการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยใช้กระบวนการกลุ่มให้ทุกคนมีส่วนร่วมและลงมติสิ่งที่ต้องการศึกษาหรือต้องการพัฒนา ซึ่งกระบวนการบ่งชี้ประเด็นความรู้นี้ มีความสอดคล้องกับเทคนิคกลุ่มสมมติ (Nominal Group Technique) ซึ่งเป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นโดย Andre L. Delbecq และ Andrew H. Van Deven ใน ค.ศ. 1968 (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2550, หน้า 181) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมแนวความคิดที่หลากหลายในเวลาอันสั้น ใช้การประชุมแบบมีโครงสร้าง ให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มประมาณ 7 – 10 คน เขียนแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นคำถามที่ชัดเจน นำความคิดเห็นเหล่านั้นเข้าสู่กลุ่มเพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนและทำความเข้าใจในความคิดเห็นของแต่ละบุคคล แล้วลงมติโดยการประมาณค่า (Rating) หรือจัดเรียงลำดับความสำคัญ ส่วนจะตัดสินใจเลือกใช้วิธีใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับว่ามีความคิดที่ต้องการหาฉันทามติจำนวนมากหรือน้อย ถ้ามีจำนวนน้อยเพียงไม่กี่ข้อวิธีที่เหมาะสมก็คือ วิธีจัดเรียงลำดับความสำคัญ แต่ถ้ามีจำนวนมากหรืออาจจะมากกว่า 10 ข้อ วิธีที่เหมาะสมคือ วิธีประเมินค่า

องค์ประกอบที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 2.1 มีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย และประเด็นสำคัญในการสร้างและแสวงหาความรู้ โดยวางแผนการปฏิบัติ วางแผนวิธีการเข้าถึง Tacit Knowledge และกำหนดเป้าหมายและประเด็นสำคัญที่คาดหวัง ตัวชี้วัดที่ 2.2 มีการดำเนินการสร้างและแสวงหาความรู้ตามแผน โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามแผน แบบยืดหยุ่น ภายใต้ความเข้าใจและสัมพันธ์ภายในองค์กร ตัวชี้วัดที่ 2.3 มีการตรวจสอบผลการสร้างและแสวงหาความรู้ และตัวชี้วัดที่ 2.4 มีการสะท้อนผลการสร้างและแสวงหาความรู้ โดยแนวทางการปฏิบัติสำหรับองค์ประกอบที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบตั้งแต่การวางแผน กำหนดเป้าหมาย วิธีเข้าถึงความรู้ และมีการตรวจสอบและสะท้อนผลการสร้างและแสวงหาความรู้ ซึ่งขั้นตอนของแนวทางการจัดการความรู้สำหรับองค์ประกอบที่ 2 นี้ มีส่วนของการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการความรู้ว่าได้ผลตามที่ต้องการหรือไม่ วิธีการที่ใช้เหมาะสมหรือต้องมีการปรับปรุงอย่างไร เพื่อนำสู่การปรับปรุงรูปแบบการจัดการความรู้ให้เหมาะสมตรงประเด็นและสอดคล้องกับบริบทของงานมากขึ้น สอดคล้องกับ บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ (2548) ได้นำเสนอปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จด้านการวัดผลไว้ว่า องค์กรจะไม่สามารถพัฒนาปรับปรุงได้เลย ถ้าไม่ทราบถึงสถานะปัจจุบัน และองค์กรจะไม่มีทางทราบถึงสถานะปัจจุบันถ้าไม่มีการวัดผล ดังนั้น การวัดผลของการจัดการความรู้จะช่วยให้องค์กรสามารถหาบทเรียน ประเมินผล และทำการปรับปรุงกลยุทธ์และกิจกรรมต่าง ๆ

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 3.1 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน โดยจัดทำคำสั่งและกำหนดบทบาทหน้าที่ด้านการจัดการความรู้อย่างชัดเจน ตัวชี้วัดที่ 3.2 มีการจัดเตรียมสถานที่สำหรับการปฏิบัติกิจกรรม โดยใช้สถานที่ที่ไม่เป็นทางการมากเกินไป และกำหนดวันเวลาที่แน่นอนในการใช้สถานที่เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่เข้าถึงวิธีการดำเนินงานของหน่วยงาน ตัวชี้วัดที่ 3.3 มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการปฏิบัติกิจกรรม และตัวชี้วัดที่ 3.4 มีการจัดเตรียมงบประมาณสำหรับการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเพียงพอและเหมาะสม โดยแนวทางการดำเนินงานตามองค์ประกอบที่ 3 การจัดการความรู้เป็นระบบนี้ ประเด็นสำคัญของระบบประกอบด้วย คน สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ ซึ่งการจัดระบบองค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนนี้ จะทำให้เกิดกิจกรรมด้านการจัดการความรู้ขึ้นในองค์กรได้อย่างเป็นระบบซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนผังก้างปลา หรือเรียกว่าแผนผังอิชิกาวา (Ishikawa Diagram) ตามชื่อผู้พัฒนาแผนผังก้างปลาได้รับการพัฒนาครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1943 (พ.ศ. 2486) โดย ศาสตราจารย์คาโอริ อิชิกาวา แห่งมหาวิทยาลัยโตเกียวที่ได้แสดงความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบระหว่างสาเหตุหลายสาเหตุที่เป็นไปได้ ที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาหนึ่งปัญหาไว้ว่า ประกอบด้วย 4M 1E ได้แก่ 1) Man คนงาน หรือพนักงาน หรือบุคลากร 2) Machine เครื่องจักรหรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวก 3) Material วัตถุดิบหรืออะไหล่ อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในกระบวนการ 4) Method กระบวนการทำงาน 5) Environment อากาศ สถานที่ ความสว่าง และบรรยากาศการทำงาน (บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ, 2548) สำหรับส่วนประกอบด้านกระบวนการทำงาน (Method) ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในแนวทางการปฏิบัติ องค์ประกอบที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ และองค์ประกอบที่ 4 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

องค์ประกอบที่ 4 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 4.1 ผู้ปฏิบัติหน้าที่คุณอำนวย ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม โดยมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีปฏิภาณไหวพริบ สามารถดึงความรู้และควบคุมการจัดกิจกรรมให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นและเหมาะสม ตัวชี้วัดที่ 4.2 ผู้ปฏิบัติหน้าที่คุณกิจ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม โดยมีความตั้งใจและสนใจร่วม

กิจกรรมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตัวชี้วัดที่ 4.3 ผู้ปฏิบัติหน้าที่คุณลิขิต ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม โดยสามารถจดบันทึก และสรุปประเด็นสำคัญได้ดี ตัวชี้วัดที่ 4.4 คุณกิจที่เป็น Best Practice ให้ความรู้อย่างชัดเจนและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ และตัวชี้วัดที่ 4.5 การดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามประเด็นที่กำหนดบรรลุผลตามเป้าหมาย ผลการวิจัย ในองค์ประกอบที่ 4 นี้ ให้ความสำคัญกับบทบาทของบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการความรู้ในหน้าที่คุณอำนวย คุณกิจ คุณลิขิต ซึ่งมีบทบาทสำคัญในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งทั้ง 3 บุคคลนี้ ทุกคนต่างรับนโยบายจากผู้บริหารหรือ คุณเอื้อ ซึ่งจะเป็นผู้กำกับดูแล ให้การจัดการความรู้ที่ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ (2548) ซึ่งได้นำเสนอเกี่ยวกับบุคคลผู้มีส่วนสำคัญในการจัดการความรู้ไว้ว่า ได้แก่ คุณเอื้อ คุณอำนวย คุณกิจ คุณประสาน โดยคุณเอื้อ หมายถึง ผู้บริหารสูงสุด (CEO) คุณอำนวย (Knowledge Facilitator, KF) เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกในการจัดการความรู้ ความสำคัญของ “คุณอำนวย” อยู่ที่ การเป็นนักจุดประกายความคิดและการเป็นนักเชื่อมโยง โดยต้องเชื่อมโยงระหว่างผู้ปฏิบัติ (“คุณกิจ”) กับผู้บริหาร (“คุณเอื้อ”) เชื่อมโยงระหว่าง “คุณกิจ” ต่างกลุ่มภายในองค์กร, และเชื่อมโยงการจัดการความรู้ภายในองค์กรกับภายนอกองค์กรโดยหน้าที่ที่ คุณกิจ (Knowledge Practitioner, KP) “คุณกิจ” หรือผู้ปฏิบัติงาน และคุณประสาน (Network Manager) เป็นผู้ที่คอยประสาน เชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการความรู้ระหว่างหน่วยงาน ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงที่กว้างขึ้น เกิดพลังร่วมมือทางเครือข่ายในการเรียนรู้และยกระดับความรู้แบบทวีคูณ

องค์ประกอบที่ 5 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 5.1 มีการสรุปประเด็น ปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา ตัวชี้วัดที่ 5.2 มีการสรุปวิธีแก้ไขปัญหาหรือวิธีการพัฒนาการปฏิบัติงาน ตัวชี้วัดที่ 5.3 องค์ความรู้ ที่ได้สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการปฏิบัติงานได้ และตัวชี้วัดที่ 5.4 องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปใช้ต่อยอดความรู้ ก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อองค์กรได้ แนวทางการจัดการความรู้ในองค์ประกอบประมวลและกลั่นกรองความรู้ ใช้วิธีการประมวลภาษาและ กลั่นกรองเพื่อรวบรวมองค์ความรู้และนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้มา สอดคล้องกับ พวงพรรณ แสงนาโก (2559, หน้า 6 - 7) ได้นำเสนอ ความหมายเกี่ยวกับการประมวลและกลั่นกรองความรู้ไว้ว่าหมายถึง โรงเรียนต้องประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่าย และสามารถใช้ได้จริง ซึ่งอาจทำได้หลายลักษณะ คือ การจัดทำรูปแบบ ปรับปรุงรูปแบบ เรียบเรียงตัดต่อและปรับปรุงเนื้อหาเอกสาร ให้มีคุณภาพดี และเป็นมาตรฐานเดียวกันในแง่ต่าง ๆ ทั้งทั้งโรงเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอนก ไชโย (2556, หน้า 1) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1” การ วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและแสวงหาความรู้ ขั้นตอนที่ 2 การเข้าถึงความรู้มีขั้นตอนที่ 3 การแลกเปลี่ยนความรู้ ขั้นตอนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ขั้นตอนที่ 5 การจัดเก็บความรู้ ขั้นตอนที่ 6 การนำความรู้ไปใช้

องค์ประกอบที่ 6 การบันทึกและจัดเก็บความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 6.1 มีการจัดหมวดหมู่องค์ ความรู้อย่างเป็นระบบ โดยจัดหมวดหมู่ขององค์ความรู้ จำแนกตามกลุ่มงานแต่ละกลุ่ม จัดเรียงชื่อเรื่องขององค์ความรู้อย่างเป็นระบบ และกำหนดคำสำคัญขององค์ความรู้แต่ละเรื่อง ตัวชี้วัดที่ 6.2 มีการบันทึกข้อมูลองค์ความรู้อย่างครบถ้วน โดยมีการบันทึกข้อมูลองค์ ความรู้ ข้อมูลผู้เข้าร่วมกิจกรรมและบทบาทหน้าที่อย่างครบถ้วน ตัวชี้วัดที่ 6.3 มีระบบสืบค้นและรายงานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ง่าย และสะดวกต่อการใช้ และตัวชี้วัดที่ 6.4 มีการยกย่องเชิดชูผู้นำแนวคิด (Best Practice) เพื่อเป็นเกียรติประวัติและความภาคภูมิใจ โดยพิจารณาตามความเหมาะสม องค์ประกอบกรบันทึกและจัดเก็บความรู้นี้ มีความสำคัญสำหรับหน่วยงานเป็นอย่างมาก เพราะ หลังจากที่ได้องค์ความรู้มาแล้ว ต้องนำมาจัดเก็บอย่างเป็นระบบเพื่อให้สะดวกต่อการสืบค้นเพื่อใช้งานและการเก็บเป็นข้อมูลอ้างอิง สอดคล้องกับ Sohlussel (2009) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดการความรู้ไว้ว่า ทำให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการสร้างความรู้ ถ่ายโอนความรู้ และจัดเก็บความรู้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุธาสนี พรหมแดง และคณะ (2557, หน้า 232) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41” ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 มี องค์ประกอบในส่วนของกระบวนการของรูปแบบ ประกอบด้วยกระบวนการในการจัดการความรู้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการวางแผน ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการจัดการความรู้ มีองค์ประกอบการจัดการความรู้ 6 ด้าน คือ การระบุนโยบาย การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดเก็บความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ และขั้นตอนที่ 3 การกำกับ ติดตามและประเมินผล

องค์ประกอบที่ 7 การนำความรู้สู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 7.1 มีการตรวจสอบและ ติดตามผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาโดยใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้ ตัวชี้วัดที่ 7.2 มีการร่วมมืออภิปรายผลการแก้ไข

ปัญหาหรือการพัฒนาการปฏิบัติงาน ตัวชี้วัดที่ 7.3 มีการต่อยอดการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาการปฏิบัติงานไปอย่างต่อเนื่อง ตัวชี้วัดที่ 7.4 มีการประเมินผลที่เกิดจากการนำความรู้สู่การปฏิบัติ และตัวชี้วัดที่ 7.5 มีการจัดเก็บข้อมูลการนำความรู้สู่การปฏิบัติ อย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงกระบวนการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ ประเมินผลการใช้ และจัดเก็บองค์ความรู้ โดยมีการ ร่วมตรวจสอบและอภิปรายผลการแก้ไขหรือพัฒนานั้นเพื่อนำสู่การปรับปรุงต่อไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บัณฑิต ศึกษารีวิว (2550) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการปรับรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ ซึ่งได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญที่ระดับมากที่สุด มีลักษณะเด่น คือ การบูรณาการ การจัดการความรู้ กระบวนการกลุ่มและเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แนวสร้างสรรค์นิยม การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ และ การประเมินผลตามสภาพจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารควรมีการวางแผนการจัดการความรู้ในองค์กรอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การ ปรับเปลี่ยนนโยบายขององค์กร การเสริมสร้างความร่วมมือของทุกคนในองค์กร การดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้ และทุกชั้น กระบวนการ ควรมีการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ

1.2 ในการจัดกิจกรรมการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นกิจกรรมสำคัญที่ใช้ในการสกัดความรู้จากตัวบุคคล ผู้ทำหน้าที่ คุณอำนวยต้องมีความสามารถและมีจิตวิทยาในการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปอย่างผ่อนคลายและควบคุมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ที่ตรงประเด็นและสอดคล้องกับประเด็นเป้าหมายที่ต้องการให้ และต้องควบคุมการสนทนาให้ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับระยะเวลา ที่มีอยู่ ดังนั้น กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงควรได้มีการซักซ้อมความเข้าใจและเตรียมตัวก่อนการจัดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุผล สำเร็จ

1.3 การนำผลการวิจัยไปใช้ ควรปรับปรุงตัวชี้วัดและแนวทางให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพบริบทของ สถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้สำหรับโรงเรียนเอกชนเพิ่มเติม โดยพัฒนาทีละกลุ่มงานให้เกิดความสำเร็จ อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้มีความชัดเจนในการปฏิบัติ และเกิดการพัฒนาด้านการจัดการความรู้ในโรงเรียนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2559). *พระบรมราชโองการ/พระราชดำรัส ของในหลวง ร.9 ในด้านการศึกษา*. เข้าถึงได้จาก http://portal.edu.chula.ac.th/edu58/index.php?main_id=28&sub_id=34&news_id=444. 10 สิงหาคม 2561.
- คณะวารสารและสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559). *การจัดการความรู้ในองค์กร*. เข้าถึงได้จาก <http://blogs.jc.tu.ac.th/km/>. 10 สิงหาคม 2561.
- คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559). *KM คืออะไร*. เข้าถึงได้จาก <http://203.131.210.88/km01/index.php/2014-07-05-11-21-31/km>. 10 สิงหาคม 2561
- เฉลิมชัย วรรณสาร. (2556). *การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- บัณฑิต ศึกษารีวิว. (2550). *การพัฒนาการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของ นักศึกษาครู*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญดี บุญญากิจ และคณะ. (2548). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จิรวัดมน เอ็กชเพรส.
- ประมวล ศรีขวัญใจ. (2550). *การจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพระนคร ศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. ปรินูญานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปาริชาติ ปรีโยโชติ. (2558). *รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการบริหารโรงเรียนเอกชนกรณีศึกษา : โรงเรียนปรีโยโชติ อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์*. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 9(2), 47 - 62.

- พวงพรรณ แสงนาโก. (2559). *การจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเขาสมิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตราด*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2550). *หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2555). *ภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา*. เข้าถึงได้จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=27231&Key=news_research. 10 สิงหาคม 2561.
- ศิริลักษณ์ เส็งมี. (2555). *การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2549). *กรณีศึกษา Best Practices การสร้างความพึงพอใจและความสัมพันธ์กับลูกค้า*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เรดเฟิร์น ครีเอชั่น.
- สุธาสินี พรหมแดง และคณะ. (2557). *การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. การวัดผลการศึกษา*, 20(1), 232 - 246.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2553). *ชุดเครื่องมือการเรียนรู้เรื่อง การบริหารการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2559). *การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน ตอนที่ 2 Workplace Learning and Performance (WLP)*. เข้าถึงได้จาก http://www.hrcenter.co.th/column_detail.php?column_id=528&page=1. 25 กรกฎาคม 2561.
- เอนก ไชยโย. (2556). *การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- Sohlussel, Art. (2009). *What is Knowledge Management? And why we should care*. เข้าถึงได้จาก <http://www.slideshare.net/artschlussel/what-is-knowledge-management-2979169>. 30 กันยายน 2561.
- Wheeler, L. L. (2003). *Building a Learning Organization: A Native American Experience*. *Dissertation Abstract International*, 63(7), 2438 - A.